

Herolden

Juni 2014

Årgang 18 Nummer 2

Foto: Sukey Brown fra træffet i 2012

Udgivet af:

Bornholms Middelaldercenters

Vennekreds

Stangevej 1.

3760 Gudhjem.

Tlf. 56 49 83 19

Web-adr.: www.bmc-vennekreds.dk

Indhold

- 3 Nyt fra formanden
- 4 Nyt fra Centret
- 8 Middelaldertræf uge 29
- 12 En ny og lystelig Urtegaard
- 14 Biskop Rikval af Lund
- 18 Smykker
- 19 Nyt fra Vennekredsen

Redaktion:

Sukey Brown 56 97 61 33

Lone S. Hansen 56 49 44 94

Ole Boyer Pedersen 56 49 81 41

Bjørn Ørding-Thomsen 56 47 01 12

*Hvor der ikke er anført navn på fotografen,
er billederne taget af redaktionen.*

Ansvarshavende:

Niels Erik Rasmusen 56 49 83 19

Indlæg til Herolden:

herolden@bornholmsmiddelaldercenter.dk

Herolden udkommer 4 gange om året.

Ca. den 1/3, 1/6, 1/9 og 1/12

Deadline er den 15. i måneden før udgivelsen.

Oplag ca. 150

Fra redaktionen

Fra om med dette nummer af Herolden vil Vennekredsens formand have en fast rubrik på side 3.

Nyt fra Centret er derfor flyttet til side 4

Færgen

Nyt fra formanden

Af Lone Schræddergaard Hansen

Kære Venner.

Så er den nye sæson godt i gang, både på Bornholms Middelaldercenter og for vores nye forening. De første par måneder af foreningens levetid har bestyrelsen brugt på at finde sig tilrette i den nye organisering og at fordele arbejdsopgaver. Vi har i skrivende stund afholdt to bestyrelsesmøder, og indtil videre er det meste af tiden gået med, at arrangere, diskutere, budgettere og glæde os til træffet i uge 29, der jo er foreningens store medlemssammenkomst.

Mange af medlemmerne fra vores gamle Vennekreds, har valgt at melde sig ind i den nye støtteforening, og flere nye er kommet til. Det er vi meget glade for, for det betyder, at der stadig er interesse for at støtte op omkring vores lokale middelaldercenter, og at interessen for middelalderen som historisk periode stadig lever. Vi arbejder på at få endnu flere medlemmer til næste år, og vi vil også satse på, at få flere virksomheder til at melde sig ind som sponsor- eller støttemedlemmer.

Medlemstorsdagene er blevet til medlemslørdage – den første lørdag i hver måned, kl. 10-16. Det, syntes vi i bestyrelsen, var en rigtig god idé, og det har vist sig at holde stik. Der har været aktivitet på Rågelundsgård alle lørdage hen over foråret, hvor medlemmerne har arbejdet med deres forskellige projekter. Bestyrelsen har valgt at lægge deres møder på disse lørdage, og fremover vil vi så vidt muligt sørge for, at kurser også afholdes den første

weekend i måneden, så vi kan samle vores aktiviteter og flere af medlemmerne kan mødes og se hvad hinanden laver.

Medlemmerne er ikke så lavsbundne, som de har været tidligere. Men har du lyst til at være med i et lav eller at genoplive et nedlagt lav, skal du være meget velkommen. Hvis du kontakter mig eller andre fra bestyrelsen, skal vi nok hjælpe med at få sat dig i gang og evt. sætte dig i kontakt med nogen fra de tidligere lav eller andre, der deler din interesse. Man kan også være aktiv uden at være en del af middelaldermiljøet. Hvis man vil være aktiv som frivillig på Centret, f.eks. i systuen eller på pladsen, kan man kontakte bestyrelsen eller Centret.

Til slut vil jeg bare sige, at jeg glæder mig helt vildt til sommerens træf. Mange har allerede tilmeldt sig fra nær og fjern, og mange gode kræfter arbejder på at få træffet op at køre. Køkkenteamet er i gang med at planlægge menuen, teltholdet skal reparere de telte, der er blevet lidt trætte i syningerne, der bliver skridtet lejrpladser af og gøglerbørnene øver nye kunster.

På gensyn til træffet i uge 29.

Axel Ørensen
Aut. EL og VVS installer

EL - VVS - VENTILATION

Snellemark 39
3700 Rønne

Telefon 5695 0569
Fax 5695 0860
www.axels.dk

Nyt fra Centret

Af Niller

20 års jubilæum

Så er vi godt i gang med vores 18. sæson, og vi kan så småt begynde at skimte dagen for vores 20- års jubilæum. Den 1. juli 2016 er det præcis 20 år siden, vi etablerede os som Fonden Bornholms Middelaldercenter. Det er ufatteligt at tænke på, hvordan det hele startede – og hvor vi er nu. Nå – men den store historiske tale vil jeg vente med til 2016. Men med 2 år til den store dag tænkte jeg, at ville lægge op til, at alle gode venner allerede nu begynder at tænke over, hvad der skal ske på denne dag. Selv synes jeg, det skal markeres med maner. Vores 10 års jubilæum blev ikke fejret – så det får vi nu mulighed for at rette op på. Så har du en god ide, gode indslag, eller bare lyst til at være med til at planlægge dagen – så henvend dig til BMC.

Krisen er ved at være ovre

Nu har vi alle jamret i kor i de sidste mange år – lige siden den økonomiske krise lagde sig ned over os som en tung dyne. Vi har alle haft svært ved at bevæge os under den tunge, sorte dyne – og det har da også fra tid til anden føltes, som om man var ved at blive

kvalt – men pludselig vågnede vi en morgen – og dynen var gledet ned, og lyset kunne igen få lov at brune vores blege kroppe.

Det ser endelig ud til at krisen er ved at være ovre. Der er i overvejende grad optimisme at spore i omgivelserne. Hvor der før var jammer og gråd, er det nu positive og optimistiske mennesker vi møder. De, der holdt fanen højt hævet og bevarede troen på fremtiden, er dem, der i dag har nemmest ved at begå sig – og har nemmest ved at se sig selv i spejlet om morgenen.

Det er dog ikke alle har det sådan – der er dem, der i krisen, for egen overlevelses skyld, lod menneskets dårligste sider råde og regere. De viste deres sande jeg, og har det derfor svært i dag – og lever i et stivnet smil, for dem er der ingen, der vil lege med.

Fremgang på besøgstallet

Vi endte i 2013 ud med et besøgstal, der var tæt på 2012.

Der var – som i de tidligere år en lille tilbagegang på børnefamilierne – men skolerne reddede vores besøgstal – for på trods af forårets lærerkonflikt valgte alle alligevel, at turen til

Bornholm skulle fastholdes. Hvor lærerne ikke selv var i stand til at gennemføre skolerejsen, var det aktive forældre, der gennemførte turen. Vi gjorde alle en ekstra indsats for at give dem en god oplevelse – og som en slags belønning inviterede Danhostel Bornholm lærere fra hele landet på en gratis ferieuge i skolernes sommerferie. BMC kvitterede med at give dem fri entré under besøget – og det var der rigtig mange, der benyttede sig af. Det var en meget glædelig oplevelse for både os og for de ramte skolelærere og deres familier.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at rette en stor tak til Danhostel for det gode initiativ – en gang imellem skal vi gøre noget utraditionelt – og turde vise vores følelser – også selvom det ikke

nødvendigvis, i første omgang, giver positivt udslag på bundlinjen.

I 2013 var der på lejrskoleområdet en fremgang på 16 %, og i 2014 er der i april/maj en yderligere fremgang på 10% - så det ser rigtig lovende ud.

”Nød lærer nøgen kvinde at spinde” – og krisen har i den grad fået os til at tænke på udvikling. Og BMC har i perioden født mange gode ideer – og det er nok det, vi nu kan begynde at se resultaterne af. På skoleområdet har vi udviklet nogle rigtig gode og attraktive ture – og der tages i 2014 ekstra hånd om vores børnefamilier.

Så jeg tror på en sommer med masser af glade mennesker på Bornholms Middelaldercenter.

En sommer med masser af glade mennesker....

Helle i arbejde i syværkstedet - hele året

BornPro & BMC skaber succes

Et gammelt ordsprog siger, at *"For at det kan gå godt udadtil, er det nødvendigt, at det går godt indadtil"*. Det er vigtigt, at vi har det godt med hinanden – og at vi sammen har fælles mål og visioner. Krisen har ad snørklede veje ført samfundet tilbage, hvor var for 10 år siden. Nu er der igen stor fokus på de arbejdsløse – og de unge får ikke lov til at gå længe ledige, før der ligger et tilbud om uddannelse. BMC blev født gennem den slags arbejdsfremmende aktiviteter – og derfor har det været naturligt for os at invitere Bornholms Produktionsskole (Bornpro) indenfor på Bornholms Middelaldercenter. I 2012 gjorde BornPro et forsøg

med at henlægge noget af undervisningen til BMC. Der blev arbejdet med alt lige fra gamle håndværk og pasning af grønne områder og dyr. Det blev så stor en succes, at der i 2013 blev oprettet en permanent linje kaldet "Middelalderværkstedet". Fra starten af 2014 har der konstant været omkring 12-14 elever på værkstedet, og der er nu planer om at oprette endnu en linje med navnet "Handel og turismelinjen". Det er i sandhed et frugtbart samarbejde, der er indledt med BornPro – og det er forhåbentligt et samarbejde, der vil række langt ud i fremtiden. Samarbejdet giver ikke bare gode resultater indenfor beskæftigelses og uddannelsesområdet – det skaber

også en masse unge en meningsfyldt hverdag og spreder dagligt glæde blandt alle medarbejderne og venner på BMC.

Vinteren er ovre

– og sommeren kommer os i møde

Som sagt er sommeren lige om hjørnet – og vi er alle ved at gøre parat til alle de sommeraktiviteter, vi med store forventninger har arbejdet på hele vinteren. Der har særligt været heftig aktivitet på syværkstedet – hvor ikke mindst Noomi og Helle, sammen med andre flittige venner, har syet nye rekvisitter og repareret tøj og sko i lange baner. Det er uvurderligt, hvad der bliver udrettet – og det er jeg

personlig meget taknemmelig for – 1000 tak for det.

Men nu skal ”cirkushesten” snart ud i savsmuldet igen - Middelaldertræffet, Ildætterne og gøglerbørnenes hyggelige forestillinger er bare nogle af de ting, der er arbejdet meget med – og som vi snart skal se resultaterne af. Det bliver dejligt, - og jeg er sikker på, vi alle igen vil få mange gode oplevelser sammen.

God sommer – og vel mødt på Bornholms Middelaldercenter!

Niller

Ildnætter med Trup Ting Tang med flere.

Middelaldertræf uge 29

Af Birgitte Sonne Hansen og Lone Schræddergaard Hansen

Træffet vokser og får større og større tilslutning – og heldigvis for det. For det er en ganske særlig stemning, der hersker under træffet. Mange vil måske huske tilbage på de gamle markeder og tænke: ”Nå ja, det er vel det samme som dengang”. Men nej, det er det absolut ikke. Træffet er vores egen medlemssammenkomst, hvor venner fra nær og fjern mødes, og hygger sig i hinandens selskab, om en fælles interesse.

”Svenske historikere gav Valdemar Atterdag tilnavnet Den Onde for hans erobring af Gotland og påstået hårdhændede metoder, men danskerne husker især hans utrolige indsats for at samle det danske rige”. (Wikipedia)

Kan det mon være derfor, at vores venner fra Gotland har rykket historien et år frem i tiden, så vi har fået en ny konge???

Mon de lyssky personer her er i gang med konspirationer mod stormanden?

Tema.

Træffets tema er igen i år beskrevet af Martin og Åsa fra Risma, middelalderfolk fra Gotland (se Herolden 2014-1): Ét år er gået, og vi er nu i det herrens år 1376. Kong Valdemar Atterdag er død efter 35 år som Danmarks konge. Den nye konge er den kun 5-årige Oluf 2., med sin mor Margrete for formynder.

Kannik Martin

Kannik Morten og Fru Åsa er atter udsendt af ærkebiskoppen i Lund, officielt for at fortage en optælling af hans ejendomme på øen, men uofficielt for at opkræve tiende til biskoppen, fra de handlende.

Stormanden Henning Larsen og hans kone er endnu ikke kommet hjem fra sin pilgrimsfærd, og Kannik Morten og Fru Åsa igen sat til at administrere stormandsgården og landsbyen i Rågelunden. Tiden er forholdsvis fredelig, derfor summer hele området at glade aktiviteter, hvor vi prøver at give et billede af hvordan en hverdag i middelalderen kunne se ud.

Fællesteltet.

Eller kro- og køkkenteltet. Mange mødes i fællesteltet, hvor der serveres mad for deltagerne tre gange dagligt, og hvor vi holder morgenmøde hver dag for alle deltagere i træffet. Fællesteltet er ikke åbent for publikum, men

danner rammen om vores ”private rum”, hvor vi kan trække os tilbage og få en sludder med nogle af de andre medlemmer, arrangere næste optræden, få en sludder og en kop kaffe eller bare slappe af et øjeblik. Programmet for fællesteltet ser pt. således ud (med forbehold for ændringer):

Kl. 8.00- 9.00	Morgenmad
Kl. 9.00- 9.30	Morgenmøde
Kl. 12.30-13.30	Frokost
Kl. 17.30-18.30	Aftensmad

Vi regner med, at vi skal bespise ca. 100 mennesker dagligt, og køkkenholdet vil gerne have hjælp til at snitte, skrælle og hakke, så hvis nogen har en time i overskud i løbet af eftermiddagen, vil de blive glade for en hånds-rækning.

Prisen for at spise med er ens for alle over 12 år, og i år kan man ikke tjene til maden ved at arbejde – alle betaler. Pris (med forbehold for ændringer):

Morgenmad 0 kr.

Frokost 10 kr. (Gæster 25 kr.)

Aftensmad 20 kr. (Gæster 50 kr.)

Der kan købes øl og vand til maden, til en rimelig pris.

Fru Åsa er klar til at styre stormandsgården og dens folk.

Lejrene.

Det er dejligt, at tanken og idéen bag middelaldertræffet har vist sig at kunne holde. I år er det 3. gang at glade middelalderfolk og vikinger træffes på Bornholms Middelaldercenter, og i år bliver vi rigtig mange. Der vil være mange både beboelsestelte og handelsboder, og selvfølgelig vil bazaren også have sin plads på handelsstrøget. I de forskellige boder vil håndværkerne kunne fortælle om deres håndværk, og de vil sælge varer af egen produktion. I lejrene laves der mad over bål og brygges øl på tønne, hele pladsen vil dufte af mad og brænderøg. Indimellem bliver der nok også tid til en sang og en fællesdans i Trojaborgen på toppen af bakken sammen med vores glade musikanter.

Dorrit i arbejde

Der bliver også masser af aktiviteter, som er målrettet børnene. Børnegøglerne fra de to grupper - Trup Ting Tang og Flama Filius, har åbne workshops på gøglerpladsen med forskellige undervisere og Trup Cirka kommer og underholder både gæsterne og middelalderfolket. Men i det hele taget vil der være aktiviteter for børn på hele pladsen. Dorrit er i farverhuset og filter bolde og laver halmdukker, ridderbanen i Skt. Katharinaløjren er til glæde og underholdning for både børn og voksne, der bages soldaterbrød, og der hugges i sten hos Mester Martin.

Hver dag vil der være et opslag, hvor gæsterne kan se hvordan Bornholms

Funnikke

Kontor- & Datahuset på Bornholm
Snellemark 45 - 3700 Rønne
Telefon 56 95 12 69 - Telefax 56 95 69 50

Der leges med ler!

Middelaldertræf deltager i BMC's program, for der er intet vi heller vil, end at delagtiggøre publikum i vores interesse, og måske kunne det være, at nogen fik lyst til at melde sig ind i fællesskabet og støtte op om Centret.

Tilmelding.

Er der nogen af Vennekredsens medlemmer som gerne vil deltage i løjerne, men som ikke har meldt sig til endnu, så kontakt os snarest, for at vi kan finde en plads til dig. Hvis du er i tvivl om, hvad du skal lave, eller hvor du skal

Forekommer der lyssky handel på træffet?

være, så skal vi nok hjælpe. Der er plads til alle.

I kan læse mere om træffet og finde tilmeldingsblanketten på Vennekredsens hjemmeside:

www.bmc-vennekreds.dk.

På gensyn i uge 29.

Birgitte Sonne-Hansen

Tlf 2033 9670

birgittesonnehansen@gmail.com

Lone Schræddergaard Hansen

Tlf. 6018 3641

lone@voresfamilie.dk

Du kan forvente stor arbejdsomhed på træffet

En ny og lystelig Urtegaard

Af Vibeke Marcher

En Lystig ny Urtegaard prydet med mange atskillige urter, som tiende til Menniskens Legems sundhedsopholdelse !

(Henrik Smid 1546)

Ja ! det er, hvad vi er ved at etablere på Bornholms Middelaldercenter.

Da Niller bad mig om at tage ansvaret for vores have, så tænkte jeg, at det var en stor mundfuld.

Men i stedet for at takke nej tog jeg det som en udfordring. Med stor respekt for mine forgængere i haven (i en kurv i havehuset, kan man se skiltene fra de mange spændende og mærkelige planter, der gennem tiderne har fundet vej til vores have).

Og både formidlere. pedeller. frivillige og andet godtfolk har måttet bøje knæ overfor opgaven ☺

Men nu faldt det altså i mit lod. Og da jeg har en tæt kontakt til naturvejleder Tino Hjort Bjerregård, som arbejder på Projekt "Levende fortidsminder" på Hammershus, så valgte jeg at bruge ham som samarbejdspartner.

Samtidig tilbød 2 af BornPros elever, Martin og Simon, sig på banen med deres mandekræfter. De ville gerne grave og luge og vande i havenhelt frivilligt !

Ja så kunne det ikke være bedre ☺ og projekt "En ny og lystig Urtegaard" var født !

Martin, Simon og undertegnede tog på ekskursion til Hammershus, hvor vi havde en aftale med Tino. Han havde en bunke med affaldsjord fra Borgen, og da vi kom derud var den grøn af mangfoldige, skønne planter.

Så vi gik straks i gang med at indsamle planter, og det var meget spæn-

Tino graver planter op ved Hammershus mens Martin og Simon ser til, at det går rigtigt for sig

dende, for vi stod jo med aflæggere af planter, som var bragt til Hammershus helt tilbage fra middelalderen; det var ligesom at stå i en arkæologisk udgravning med levende fortidsminder.

Imens fyldte Tino os med viden om de forskellige planter. Hvad den mand dog ikke ved!! Vi vidste i hvert fald ikke, at man brugte roden af burre, ligesom vi bruger pastinak i dag.

Så hvis I har burre hjemme så lad være med at fortvivle... If you can't beat it – eat it ☺

Efter besøget på Hammershus skyndte vi os tilbage til Centret med vores dyrebare skat. Og straks blev de plantet i bedene, og ”gartnerdrengene” har passet dem omhyggeligt lige siden.

Så nu er vi altså i gang med at skabe en formidlingshave, som kunne vise nogle af de planter, man havde ved gårdene til gavn for helbredet og til brug i madlavningen. Det er ikke vores mening at lave klosterhave! men en have, hvor man kan formidle budskabet om hvilke planter, man brugte til hvad.

Vi har sat skilte ved næsten alle planter, men der står stadig nogle tomme bede; det er fordi vi venter på leveringen af de rigtige frø og planter. Og i

Burre

Fællesplantning ! Martin og Vibeke sætter planterne ned i bedene på BMC.

nogle af bedene står planter fra foregående år, som har fået lov at stå. (nogle af dem fordi de ikke kan udryddes ☺).

Nu havde vi fået blod på tanden!!!! eller jord under neglene ,må det vel være i denne forbindelse ☺, så jeg kontaktede Åse for at høre, om hun stadig var interesseret i at udvikle en klosterhave a la ”Hildegard af Bingen” oppe ved siden af kapellet. Og det var hun. Så vi stak hovederne sammen med Martin, Simon og Nikolaj, som står for den rent praktiske del. Og de er i fuld sving ☺.

Så nu håber vi at de ”**Nye og lystelige Urtegarde**” vil være til stor fornøjelse for alle.

Biskop Rikval af Lund

Af Jan Eskildsen

I mange år har historiebøgerne fortalt, at Danmarks første ærkebispesæde blev godkendt i 1103, og at biskop Asser fik overrakt palliet fra pavens udsending i 1104, hvorefter han officielt kunne indtage sin rolle som ærkebiskop.

Når man vil vide noget om en ærkebiskop, kan man slå op i Den Store Danske Encyklopædi, der fortæller dette i indledningen af opslaget:

ærkebiskop, i oldkirken fra 300-t. indehaver af et betydeligt bispesæde, fx Rom, Alexandria eller Antiochia; senere brugtes benævnelserne eksarch (statholder) og patriark. Fra 500-t. og særlig fra 700-t. forekommer ærkebiskopper i østkirken med samme rang som metropolitter; titlen har også været brugt som ærestitel. I Danmark havde ærkebispedømmet hjemme i Lund fra 1103 indtil Reformationen i 1536. Vi får også at vide, at "I. led i ordet ærkebiskop kommer via oldeng. ærce- fra lat. og gr. archi-, beslægtet med archein 'begynde, styre, lede'."

Netmediet danmarkshistorie.dk, som drives af Aarhus Universitet fortæller, at "Den danske kirke var frem til 1103 eller 1104 underlagt ærkebisen af Hamburg-Bremen. Herefter fik den sit eget ærkebispesæde i Lund."

Kong Svend Estridsen, der var Knud den Stores søstersøn (regent fra 1047-1074), ordnede den danske kirkes organisation således, at der var to bispesæder nær ved hinanden i Skåne, nemlig i Lund og i Dalby, og biskop Henrik, der havde virket om skatmester under Knud den Store, var indsat som biskop i Lund, mens biskop Egino fra Hildesheim foretog sine missionsrejser med Dalby som udgangspunkt.

En kirke i Lund blev senere påbegyndt under biskop Rikval, før Knud den Hellige udstedte sit berømte gavebrev i 1085. Da Asser var blevet forfremmet, blev kirkebyggeriet fortsat, da der nu skulle være en stor domkirke på stedet. Asser indviede domkirkens alter og kryptkirke den 30. juni 1123. Han indviede den 22. juni 1126 alteret til venstre i kryptkirken, og den 11. januar 1131 indviede han det højre alter i kryptkirken.

Egino var død i 1072 og snart efter erstattet af Rikval, der var stukket af fra sit embede som kannik i Paderborn. På grund af dette blev Rikval bandlyst af sin biskop, Imad af Paderborn (1051-1076), og bandlysningen blev stadfæstet af ærkebiskop Liemar (1072-1101) i Hamburg, ligesom der blev klaget over sagen i et brev til paven. Hvad der helt konkret fik Rikval til at rømme fra

Paderborn, ved vi ikke, men det kan have noget at gøre med den uro, der havde bredt sig inden for kirken. Cluny-reformen, der havde mest succes under abbed Odo (927-42 og Odilo (994-1048), spredte sig i det tyske område i 10. århundrede fra klosteret Gorze i Lorraine/Lothringen. I årtierne før Eginos død havde reformprogrammet fra klosteret i Cluny vundet indpas i Rom.

Forhistorien bliver for lang her, men da munken Hildebrand havde indtaget sit nye embede under navnet Gregor VII (1073-1084), nedfældede han sin opfattelse i 27 punkter (pavens diktat), som nærmest tåler sammenligning med de 10 bud. Her ses 10 af de 27 punkter:

- At Romerkirken er stiftet af Gud alene,
- At kun den romerske pave med rette kan kaldes universel,
- At kun han kan indsætte og genindsætte biskopper,
- At pavens udsending, selv af lavere grad, er over alle biskopper og kan afsætte dem,
- At alle fyrster skal kysse pavens fødder, og ikke andres,
- At hans domme ikke kan ophæves af nogen, men han kan ophæve alle andres domme,
- At en udtalelse fra ham ikke kan trækkes tilbage af andre end ham selv,
- At han ikke kan dømmes af nogen,
- At Romerkirken aldrig har taget fejl og i al evighed heller ikke vil gøre det, i henhold til skriften,
- At den, der ikke holder fred med den romerske kirke, ikke skal betragtes som katolik.

Som det fremgår, havde paven gjort sig selv til dommer over alle andre, og det skabte da også røre blandt aristokrater, kongelige og disses støtter. Ifølge paven skulle kejsere og konger ikke kunne indsætte biskopper mere, det skulle kun paven og hans udsendinge for ham. Det blev indledningen til den alvorlige investiturstrid, der endte med, at Henrik IV måtte gå til Canossa og bede om forladelse, efter at han (og andre) ellers havde nægtet at indrette sig.

Ærkebiskop Liemar af Hamborg-Bremen støttede Henrik IV i hans modstand mod Gregor VII, og blev derfor selv bandlyst i 1074, hvilket dog kun medførte, at han modstand mod pavens adfærd blev styrket. Når paven,

hvem det så end var, der læste brevene, aldrig reagerede på brevene om Rikval, var det nok fordi, han var ligeglad med dem, eller fordi normal kontakt med Gregor VII i hans regeringstid ikke var muligt. Og han fik åbenbart hurtigt en plan sammen med Sven Estridsen om, at Danmark skulle have sit eget bispesæde. Paven besvarede ikke klagen.

Når Sven Estridsen udnævnte Rikval på trods af dennes bandlysning, var det netop fordi, han havde sine egne planer for den danske kirke, som han ville have frigjort fra Hamburg-Bremen. Fra sin tid i Paderborn var Rikval kendt med både Abdinghofklosteret, og Bußdorf Kirke, som oprindeligt var en centralkirke i form af en "korsformet oktagon" med et rundt skib, og som blev kaldt Jerusalemskirken. Disse bygninger og flere andre var blevet grundlagt af en anden flittig bygherre, Paderborns biskop Meinwerk (1009-1036).

Meinwerk begyndte sine kirkelige studier ved kirken St. Stephen i Halberstadt og sluttede dem på domkirkeskolen i Hildesheim, hvor han formentlig gik sammen den senere kejser Henrik II, der indsatte Meinwerk som biskop i Paderborn. Efter sin indvielse, der fandt sted i Goslar i 1009, arbejdede Meinwerk med stor energi for bispedømmet i 27 år.

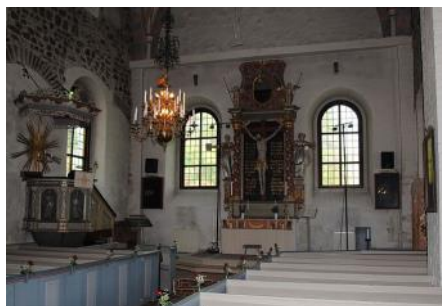
Paderborns domkirke og en del af byen var blevet ødelagt af en storbrand i 1000, og Meinwerk lod den genopbygge i en meget større udgave. Med bistand fra græske håndværkere fik han opført St. Bartholomæus kapel, og i 1031 grundlagde han klostret Abdinghof med benediktinermunke fra Cluny.

I perioden 1033-1036 etablerede han kirken for regelbundne kanniker ved Bußdorf, han byggede et bispepalads og nye bymure, inddelte sit bispedømme i sogne, tog initiativ til opførelse af mange kirker og kapeller, og var i det hele taget en aktiv mand, der var interesseret i sine undersåtters åndelige velfærd og trivsel.

Rikval vidste besked med, hvilken betydning et kloster havde for et stifts kulturelle og åndelige liv, og da han skulle bruge munke til sit nye Allehelgenkloster i Lund, kunne han ikke få abbed og munke i Paderborn, da han var bandlyst af biskop Imad, så dem måtte han søge dem andetsteds, og det blev i Køln.

Hvilken domkirke?

Ifølge Knud den Helliges gavebrev til kirken i 1085, var St. Laurentius Kirke ikke bygget færdig. Hvor arrangerede ærkebiskoppen så sine messer,

når der ingen domkirke var? Skete det i en anden kirke i Lund? Hvad skete der så med det fællesskab af augustinerkanniker, som Eginio havde etableret i Dalby?

Det er mere forklarligt, hvis Eginio og kannikerne boede i Dalby, Eginio med titlen Biskop af Lund. Så kan bispesædet være forblevet i Dalby under Rikval, frem til det kongelige gavebrev i 1085, måske frem til Ricwals død. I bogen Dalby Kyrka redegør Stephan Borgehammar fra Lunds Universitet for sine undersøgelser af informationer om de personer, der boede i Dalby, og nogle titler derfra efterlader indtrykket af, at det havde mere med et domkapitel at gøre end med et kloster.

To forhold taler for, at Dalby Kirke og kannikestift fungerede som Lund Stifts Domkirke og domkapitel i nogle årtier i slutningen af 1000-tallet:

1. Kirkebygningens dimensioner, som er usædvanlige i forhold til periodens øvrige kirker; og
2. den islandske skjald Markús Skeggjasons Eiriksdrapa, som han komponerede til Erik Ejegods pris mellem 1103 og 1107.

I et vers besynger han at Erik havde fået ærkebisppeværdigheden til Lund. Deri hedder det, at kongen lod ærkestolen sætte "ikke langt fra Lund" (skammt frá Lundi), hvilket kan passe med Dalby, afstanden mellem byerne på 10 km.

Erik Ejegod bestemte, hvor ærkebispesædet skulle være. Det var faktisk ikke i Lund, men nær ved Lund. Her uddrag af Eiriksdrapa:

Saa siger Markus:

*Kort fra Lund i Danmark landets
Gjæve Konge sætte lod en
Erkebispstol, som alle
Folk af danske Tunge ærer;
Helligt Vælde fremmer Kongen,
Viet er til Bispe den milde
Øssur, ham den hulde Fyrste
Himmeriges Sti anviser.*

I den nyere udgave af Knytlinge Saga, der blev oversat af Jens Peter Ægidius og udkom i 1977, lyder det samme vers således:

*Nær ved Lund lod landekongen
lægge Danmarks ærkesæde,
fælles for folk af den danske tunge,
folkenes gavn han stædigt fremmed'.
Helten styrked' helligt vælde;
hærkongen leder den såre duelige
Asser, viet til ærkebiskop,
ind på himlens høje stier.*

Begge oversættelser viser, at ærkesædet ikke blev oprettet i Lund, det blev oprettet nær ved, hvad der passer udmærket med Dalby.

Kilde

Michael Gelting: *Lund, Dalby og Bornholm*, i bogen *Locus Celebris*, s. 101-111.

Alle **billeder** er fra Dalby Kirke.

Smykker

Af Helle Pfeiffer

Announce

Smykkesmeden (Helle Pfeiffer) smeder og sælger middelalderssmykker, kors fundet på Bornholm og bæltter med spænder under træffet i uge 29.

Man kan også selv smede en trolovelsesring eller flette et armbånd i sølvtråd for 50 kr.

Mon ridderskolen bliver samme store succes i år ?

Dagli' Brugsen Østerlars

Åbent alle ugens dage
Posthus - Benzin - Apotek - Tips og Lotto
Tlf. 56498205

Vennekredsen

Støtteforeningen Bornholms Middelaldercenters Vennekreds.

Vennekredsen er en forening, der er tæt knyttet til Bornholms Middelaldercenter (BMC) og er for alle, som er interesserede i den danske middelalder og som gerne vil støtte centret. For aktive medlemmer er der virkelig mulighed for godt samvær, i en hyggelig atmosfære, og med et væld af gode tilbud igennem hele året.

Formålet i foreningens vedtægter er flg.:

- At yde støtte til BMC og herved aktivt at bidrage til BMC's fortsatte eksistens.
- I samarbejde med BMC at skabe et miljø, hvor interesse for og viden om alle aspekter af den bornholmske middelalder trives, og hvor der er mulighed for at opleve livet i middelalderen, som det kan have set ud.
- At støtte foreningens fællesaktiviteter med og på BMC. Herunder at afholde kurser med udgangspunkt i foreningens formål.
- På frivillig basis at være en ekstra ressource for BMC.

Fordele ved medlemskab.

- Fri adgang til BMC hele sæsonen, undtaget særlige arrangementer som f.eks. Ildnat. Der kan du få adgang ved at yde en indsats til arrangementet eller købe en billet.
- Deltagelse i alle Vennekredsens aktiviteter året rundt.
- Medlemsbladet Herolden der udkommer 4 gange om året.

- Invitationer til specielle lukkede medlemsarrangementer.
- Medlems "kom sammen" med åbne værksteder den 1. lørdag i måneden på Rågelundsgård.

Medlemskab af Vennekredsen.

Medlemskab kan tegnes som:

- Personligt medlemskab. Kan tegnes af alle der er fyldt 15 år: 150 kr.
- Familiemedlemsskab. Dækker alle familiemedlemmer på samme postadresse: 300 kr.
- Gruppe-, firma-, eller institutions-medlemskab: 500 kr.

Bankkonto: 6060 5843006 (Sydbank).

Herolden.

Hvis man ønsker at få Herolden til sendt koster det årligt 60 kr. i porto, der indbetales sammen med medlemskontingentet. Hvis man ikke ønsker at få Herolden tilsendt, kan man hente bladet på BMC.

Bestyrelsen.

Formand: Lone Schræddergaard

Hansen. Tlf. 6018 3641

Næstformand: Lars Madsen.

Tlf. 2047 5066

Kasserer: Grethe Madsen.

Tlf. 2124 9075

Sekretær: Jette Overlund-Sørensen.

Tlf. 2367 1237

Webmaster: Ole Boyer Pedersen.

Tlf. 2259 8141

Birgitte Sonne Hansen. Tlf. 2033 9670

Liselotte Pedersen. Tlf. 6015 8558

Suppleanter:

Heidi Beckmann. Tlf. 2623 9810

Dorthe Salling. Tlf. 6177 2302

Påskeåbent på Centret

Der var pænt besøg på Centret skærtorsdag og langfredag - de besøgende så meget tilfredse ud - så det lover godt for sæsonen.

